

A RENDŐRSÉGI FEGYVERRAZZIÁK

Bevezetési

Kutatásom fő fókusza a rendőrség igazgatásrendészeti szolgálati ágának 1998-2002 időszak közötti tevékenységére terjed ki. A kutatás elsődleges célja az volt, hogy előadásomban bemutassam a rendőrség azon szakmai tevékenységét, amely a 90-es évekre jellemzően elsősorban a lőfegyverekkel és robbanóanyagokkal elkövetett jogsértésekből eredő jogalkotói és strukturális változásokat eredményezte. Ezek a meghatározó változások, amelyek mind a rendőrségen, mind az igazgatásrendészeti szolgálati ágon belül megfigyelhető a vizsgált időszakban, megalapozta azokat a szakmai és jogalkalmazási stabilitást és szigort, amelyek alkalmazásával nagymértékben sikerült visszaszorítani Magyarországon az illegális fegyverkereskedelmet és a lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények számát.

Történeti visszatekintés az évtizedről (1989-1999)

1 A kutatás elsődleges eszköze a Scopus online publikációs adatbázis kereső volt. Az irodalomkutatás és online sajtóanyag kutatás során a következő kereső kifejezéseket használtam: arms control, firearms delivery, arms law, administration order, police. A keresést az alábbi magyar szavakkal egészítettem ki: fegyver razziák, lőfegyver jogszabályok, lőfegyverrel elkövetett terror- és bűncselekmények, munkásőrség. Az absztraktok tartalma alapján a listából töröltem a nem témába vágó cikkeket. A fennmaradó tanulmányokból kiválasztottam azokat, amelyek kifejezetten a magyarországi lőfegyver rendőrhatalósági ellenőrzésével, valamint a fegyverekhez köthető hatósági razziákkal kapcsolatos társadalomtudományi kutatásokat tartalmazták. Kizártam azokat a tanulmányokat és sajtó anyagokat, amelyek érintik ugyan a lőfegyverek hatósági ellenőrzésének területét, viszont nem annak rendészeti és statisztikai, valamint jogalkotási és gyakorlati szempontok alapján teszik mindezt. A felvázolt keresési tevékenység során hat tanulmány és közel száz sajtó anyag került azonosításra, amelyek kutatását, szöveganyagát és irodalomjegyzékét is áttanulmányoztam jelen tanulmány kutatási témájának teljes és eredményes feldolgozása érdekében. A vizsgált problémák értékelése során a tanulmányok teljes szöveg anyaga áttanulmányozásra került és részletesen vizsgáltam a benne közölt adatokat. Az értékelt és felhasznált forrásmunka anyagok összességében alkalmasak a másodlagos elemzésre a lőfegyverek rendőrhatalósági ellenőrzésével kapcsolatos folyamatok és tevékenységek bemutatására a magyarországi rendszerváltás időszakától kezdődően a fegyverigazgatás viszonyrendszerében.

A tanulmány címében megfogalmazott fegyverrazzia fogalmát a közérthetőség érdekében tisztázni szükséges. A razzia szó rajtaütésszerű rendőri ellenőrzést jelent. A razzia szavunkat a Magyar Nyelv Értelmező Szótára így magyarázza. *Rajtaütésszerű rendőri ellenőrzés, portyázás meghatározott helyen vagy területen az ott található gyanús személyek és bűnözők kézre kerítése végett.* A razzia szó eredete a német *razzia* szóból származik, ennek forrása a francia razzia (rablóportya, fegyveres rajtaütés, fosztogatás) az ilyen értelmű algériai arab *rhazijat* szóból származtatható.² Mindezek vonatkozásában a *fegyverrazzia* meghatározás szintén rajtaütésszerű rendőri ellenőrzést jelent. Az eltérés a razzia céljában keresendő, amely ebben az esetben az engedély nélkül tartott és birtokolt lőfegyverek, lőszeres és robbanóanyagok felkutatását, elkobzását és a bűncselekményt elkövető személyek beazonosítását jelenti.

A magyarországi rendszerváltást követő időszakban a polgári, a katonai, a rendészeti, valamint a munkáséri lőfegyverek és hadianyagok kezelésének kérdése is előtérbe került, mind a jogalkotás, mind a gyakorlati kérdéskörök vonatkozásában. A lőfegyverek száma jelentős mértékben képezte a biztonság megteremtését a rendszerváltást megelőző időszakban, így természetszerű volt, hogy meghatározta, biztosította és egyben szabályozta a kommunista államhatalom belbiztonsági kockázatokról alkotott elképzeléseinek hatékony kezelését. Ennek egyik ékes példája az 1957-ben felállított Munkásőrség volt.³ A Munkásőrség fegyverzeti anyagait a rendszerváltás idején - a feloszlattal egyidejűleg - a Magyar Honvédség vette át. A Munkásőrség fegyverarzenálja olyan mára legendává nemesült lőfegyverekből állt, mint a *TT pisztoly*, a *Dobtáras 7,62x25 mm-es PPS géppisztoly*, a *DP golyószóró*, valamint a *Gorjunov*

² Országih László (szerk) (1966): A Magyar Nyelv Értelmező Szótára IV. kötet. Akadémiai Kiadó. Budapest, 377.

³ A munkásőrség az 1956-os forradalom után, a szocialista hatalmi rendszer támogatására Magyarországon létrehozott, közvetlen pártirányítás alatt álló félkatonai szervezet volt. A forradalom rendfenntartóként ott voltak minden párt- és állami ünnepségen. A munkásőrök civil foglalkozással rendelkező, a kommunista hatalom iránt elkötelezett párttagok voltak, akik munkájuk mellett vállalták a munkáséri feladataikat. A rendszerváltás folyamata során (a Németh-kormány kezdeményezésére) törvénnyel feloszlatták. 1989. évi XXX. törvény a munkásőrség megszüntetéséről.

nehézgéppuska. Magyarországon 1989 októberéig mintegy hatvanezren voltak tagjai a Munkásőrségnek. A munkásőrök közül többen gondolták úgy a rendszerváltás idején, hogy személyes biztonságérzetük erősítése és további biztosítása érdekében otthoni tárolás céljából magukhoz veszik a részükre kiadott lőfegyvereket. Ezen elgondolásukat könnyedén átültethették a gyakorlatba, mivel a hatósági ellenőrzés meglehetősen „laza” volt az adott időszakban. A felszámoláskori adatokból kiderül, hogy az 1957-ben megalakított munkásőrség 1989-ben nagyon komoly fegyverarzenállal rendelkezett. 180 helyen 60 ezer géppisztolyt, 53 ezer pisztolyt, 4700 golyószórót és 600 géppuskát vettek leltárba, de további vizsgálat tárgyát nem képezte, hogy eredetileg milyen mennyiségű lőfegyver és lőszer került kiadásra a korábbi évtizedekben. A fegyvereket nem a rendőrség részére, hanem katonai laktanyákban kellett leadni, majd ezt követően a leadott hadianyagot Tápiószecsőre szállították át további felhasználás céljából. A munkásőrök fegyvereinek a leadását azonban nem sikerült maradéktalanul végrehajtani, annak ellenére, hogy Horváth Balázs belügyminiszter egy fegyverbeszolgáltatási rendelettel kívánta elejét venni a munkásőrségi fegyveranyag eltűnésének.⁴ Számos esetben bizonyítottá vált, hogy az 1989. októberi begyűjtést követően számos lőfegyver és lőszer magánlakásokban került elhelyezésre. Ezt az „eredeti tőkefelhalmozást” szerette volna megakadályozni Horváth Balázs belügyminiszterségének idején, a tíz évvel ezelőtti fegyverbeszolgáltatási rendelettel. Szakértőkkel egyetértésben ő is úgy véli, hogy a munkásőrség fegyvereinek 1989. októberi begyűjtése nagyon sok kívánnivalót hagyott maga után, hiszen a munkásőrfegyvereket a Magyar Honvédségnek és nem a Belügyminisztériumnak kellett leadni.

4 1989. október 20-án az országgyűlés Kulcsár Kálmán igazságügy-miniszter előterjesztésére elfogadta a Munkásőrség jogutód nélküli megszüntetéséről szóló törvényjavaslatot (1989. évi XXX. törvény). A törvény, illetve a törvény kapcsán készült 107/1989. (X. 29.) MT. számú rendelet értelmében 1989. december 31-ig végre kellett hajtani a Munkásőrség hivatásos és polgári állománya helyzetének rendezését, haditechnikai eszközeinek átadását a HM részére, egyéb vagyona hasznosítását, továbbá a Munkásőrségre háruló területvédelmi feladatokat a Magyar Néphadseregére bízták. In: Ólmosi Zoltán (2015): Iratmegsemmítés a Munkásőrség felszámolása idején. Archivnet. 15. évfolyam. 5. szám.

A magánkézben maradt engedély nélkül birtokolt munkásőrfegyverek begyűjtésére a rendőrség több esetben szervezett *fegyverrazziát*, amelyek elsősorban lakossági bejelentések alapján kerültek végrehajtásra. Több esetben a lőfegyverrel és lőszerrel történő visszaélés bűncselekményéhez nem köthető más egyéb bűncselekmények, vagy balesetek (ingatlan tűz, közlekedési baleset) során kerültek elő a munkásőrség fegyverei és lőszerei több év távlatából.⁵ Az engedély nélkül magánkézben lévő lőfegyverek jelentős problémát jelentettek a hatóságok számára a 90-es évek elején. A legfőbb problémát – a lőfegyverek és lőszeresek jogszerűtlen birtoklása mellett – a lőfegyverekkel és robbanóanyagokkal elkövetett bűncselekmények kiemelkedően magas száma jelentette, valamint, hogy ezek a fegyverek nemcsak a magyarországi, hanem külföldi bűnözői csoportok tulajdonát is képezték. A magyar lakosság biztonságérzetét a 90-es években számos lőfegyverrel, vagy robbanóanyaggal elkövetett súlyos, több ember életét követelő bűncselekmény befolyásolta negatív irányba. 1991 áprilisában, a XII. kerületben magyar és ukrán bűnözők tűzharcba kerültek egymással. Ugyanabban az évben decemberben egy orosz zsidó kivándorlókat szállító busz ellen követtek el robbantásos merényletet.⁶ 1994. szeptember 3-án Budapesten a Szentendrei úton autós üldözésre és lövöldözésre került sor két egymással rivalizáló orosz-ukrán bűnöző csoport tagjai között. A tűzharc során egy ember meghalt, egy ember pedig életveszélyesen megsérült. A tűzharc a fővárosi prostitúciós piac felosztása miatt alakult ki.

A magyarországi alvilági leszámolások már az évtized közepén elkezdődtek. Ebben az évben ölték meg *Prisztás Józsefet* a fővárosi alvilág egyik vezetőjét.⁷ A közvélemény e bérgyilkosság

5 Hegyashalmi Richárd (2014): Hová lettek a leghűbb kádáristák fegyverei. Forrás: https://index.hu/tudomany/tortenelem/2014/08/06/vizisi_fakutya_titoktartas/ (Letöltés ideje: 2019.05.24.)

6 A Ferihegyi gyorsforgalmi úti merénylet a magyar rendszerváltás idejének egyik első robbantásos merénylete volt. Az 1991. december 23-án a ferihegyi repülőtérre vezető út mellett végrehajtott robbantás a Szovjetunióból kivándorló zsidók ellen irányult. A szélsőbaloldali terroristák által elkövetett merénylet halálos áldozatot nem követelt.

7 1996. november 1-én Óbudán, a Ladik utcában a gyilkos lelőtte az autójába beszálló Prisztás József vállalkozót, majd kerékpárral távozott a helyszínről.

dátumához köti a kilencvenes évek alvilági leszámolásainak kezdetét. A 90-es évek második felében is folytatódtak a lőfegyverekkel és a robbanóanyagokkal elkövetett bűncselekmények és leszámolások nagy számban történő elkövetése hazánkban. A rendőrség kiemelt feladatának tekintette ezeknek az erőszakos bűncselekményeknek a visszaszorítását. Mindezen hatósági erőfeszítések ellenére 1998-ban több olyan gyilkosság is történt, amelyek a közfigyelem előterébe kerültek. 1998 februárjában a nyílt utcán géppisztolyból lőtt sorozattal megölték *Fenyő Jánost* a VICO Rt. tulajdonosát.⁸ Ezt követően még ezen év júliusában az *Aranykéz utcában* robbantásos merénylet áldozata lett Boros Tamás vállalkozó és további három személy, köztük kettő járókelő.⁹ Az évtized végén 1999-ben kétszer is elfogta a rendőrség *Ambrus „Viszki” Attilát* aki lőfegyverrel rabolt ki a pénzintézeteket.¹⁰

8 A Fenyő-gyilkosság egy merénylet volt Fenyő János médiavállalkozó ellen Budapest II. kerületében, a Margit körút és a Margit utca sarkán 1998. február 11-én. A gépfegyveres támadásban Fenyő a helyszínen életét veszítette, az eset pedig az 1990-es évek végén Magyarországon zajló „maffiaháború” egyik legismertebb gyilkossága lett.

9 Az Aranykéz utcai robbantás egy pokolgépes merénylet volt 1998. július 2-án Budapest V. kerületében, az Aranykéz utcában. Az eset az 1990-es évek végén Magyarországon javában zajló „maffiaháború” egyik legnagyobb erejű bombatámadása volt, valamint az első olyan, amelyben ártatlan kívülállók is életüket veszítették. Az ekkoriban lezajlott számos robbantásos alvilági támadás közül az egyik legismertebb.

10 Ambrus Attila a „Viszki rabló” néven hírhedtté vált egykori jégkorongozó. Bankrablásairól ismert, 1993 és 1999 között a legtöbbször elmaszkírozott arccal és „álruhában”, 30 alkalommal rabolt ki bankokat, takarékszövetkezeteket, utazási irodákat, postákat.

A Magyar Nemzeti Arcvonal tagjainál lefoglalt fegyverek¹¹

Állami intézkedések az engedély nélkül tartott lőfegyverek visszaszorítása érdekében

Jogszabálmódosítások: Annak érdekében kezdeményezte a rendőrség a jogalkotó irányába, hogy ne kerülhessenek belkereskedelmi forgalomba könnyen átalakítható és tűzfegyvernek minősülő flóbert- és légfegyverek.¹² A jogalkotó a magyarországi fegyvertörvény szigorítása mellett foglalt állást, amely egyúttal az európai uniós normákhoz történő igazodást is magában foglalta.

Gyártókkal történő kapcsolattartás: A rendőrség kezdeményezte Európában kiemelten jelentős gazdasági potenciállal rendelkező fegyvergyártókkal történő kapcsolati rendszer kialakítását. A legfőbb prioritás a külföldről Magyarországra bekerült lőfegyvereknek és lőszernek a gyártóhoz történő visszaszállítását jelentette. A kialakításra került kapcsolatok a feketegazdaság szempontjából is kiemelt

¹¹ Forrás: <https://www.origo.hu/itthon/20180312-vadat-emelnek-a-magyar-nemzeti-arcvonal-ugyeben.html> (Letöltés ideje: 2019.07.23.)

¹² Borboly István (1999): A feketegazdaság elleni törvénykezés a Parlamenti Napló tükrében. Szociológiai Szemle 1999. évi, 3. szám, 110-111.

jelentőséggel bírtak, mivel a gyártók hiteles adatokat szolgáltatottak a hazánkba importált lőfegyverek és lőszerrel vonatkozásában.¹³

Paintball fegyverek kérdésköre: A rendőrség intézkedett a korábban behozott festékgolyót kilövő (paintball) lőfegyvereknek minősülő, korábban játékfegyverként behozott légfegyverek bevizsgálásáról és kategóriába sorolásáról.

A feketegazdaság visszaszorítása: A feketegazdaságnak, vagy rejtett gazdaságnak nagyon sokrétű a társadalom egészére gyakorolt negatív hatása. Az egyik legnagyobb kockázatot jelenti az egyenlőtlen közteherviselés feltételeinek kialakítása, az elmaradt adó- és járulékfizetés kiesése, ami nyilvánvalóan az egész társadalom számára hátrányt jelent, de elsősorban a bérből és fizetésből élők terheit növeli. A feketegazdaság növekvő vagyoni differenciálódást teremt. A rendőrség a végrehajtott fegyverrazziák során számos olyan lőfegyvert és lőszerrel foglalt le, amelyek bizonyíthatóan rejtett gazdasági tevékenységet folytató személyek és csoportok által kerültek be Magyarországra területére.¹⁴

A rendszerváltást követően 1992-től megkezdődött a rendőrség profiltisztítása, az okmánykorszerűsítés végrehajtása, amelynek első állomása a személyi igazolvány-ügyintézés okmányirodáknak történő átadása volt 2000. január 1-jével. Ez érintette az igazgatásrendészeti szolgálati ág egészét, mert a legnagyobb ügyforgalmat e két területen bonyolította le a rendőrség. A rendőrség igazgatásrendészeti szolgálati ága ezt követően két nagy szakterületet foglalt magába, a szabálysértési és a rendészeti hatósági tevékenységet. A 2000-es évek elején a fegyverboltok egyre nagyobb elterjedése vált jellemzővé. Ezzel együtt egy könnyen támadható célponttá is váltak a lőfegyvereket bűncselekmény útján megszerezni kívánó bűnözőknek és bűnözői csoportoknak. A rendőrség a fegyverboltok elleni támadások megelőzése érdekében végrehajtott valamennyi fegyverkereskedelmi engedéllyel rendelkezők jogi személy hatósági ellenőrzését, amely során elsősorban a lőfegyverekkel és

¹³ Vastagh Pál (1996): A feketegazdaság és a jogi szabályozás lehetőségei. Tudományos Közlemények 1996. évi 3. szám, 73-80.

¹⁴ Belyó Pál: A rejtett gazdaság jellemzői és ezek mérhetősége a nemzetközi gyakorlatban. Statisztikai Szemle. 86. évf, 2. szám, 117-118.

lőszerekkel kapcsolatos biztonsági előírások gyakorlati betartását vizsgálták.

A rendőrség területi szerveinek razziai: A 90-es évek végén Baranya megyében a koszóvíi helyzet miatt egyre több albán nemzetiségű embercsempész tűnik fel Pécsen és Szigetváron. A megyei rendőrfőkapitányság idegenrendészeti razzia keretén belül fegyverrazziákat is szervez az országba illegális csatornákon beérkező lőfegyverek begyűjtése érdekében.¹⁵

Kriminalisztikai Szakértői Intézet: A Nemzeti Szakértő és Kutató Központ részeként működő intézeten belül modernizálják a lőfegyverek használatából eredő nyomok azonosítására, elemzésére és a vizsgálatokra vonatkozó technikai eljárásokat és módszereket. Hatékonyabb kapcsolattartást alakítanak ki a rendőrkapitányságok bűnügyi szerveivel a lőfegyverek által használt nyomok azonosítása, konzerválása és szállítása érdekében.¹⁶

15 Méhes Károly: Súlyosbodó bűnügyek - mind nagyobb pénzek. Új Dunántúli Napló. 9. évf, 59. szám, 5.

16 Meg kell említeni, hogy az állami intézkedések, a rendőrség által végrehajtott fegyverrazziák, valamint az átfogó szabályozások következtében nem csak az engedély nélkül tartott lőfegyverek és lőszerek száma csökkent jelentős mértékben, hanem ezzel egyidejűleg csökkent a vagyonvédelmi, valamint az önvédelmi célból tartott lőfegyver engedélyek száma is.

Razzia a Hős utcában¹⁷

Összefoglalás

A rendőrség által végrehajtott fegyverrazziák célja elsősorban az engedély nélkül birtokolt lőfegyverek beazonosítása, láthatóvá tétele és lefoglalása. Jelen időszakban is egy aktuális biztonsági problémáról beszélhetünk, mivel az Európai Unió tagállamaiban az elmúlt években az engedély nélkül tartott lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények száma vonatkozásában egy merőben új biztonsági kihívással találták magukat szemben az európai rendészeti szervek. Kis mértékben, de folyamatosan nő Magyarországon is az engedéllyel tartott lőfegyverek száma, azonban ennek a tendenciának bizonyítottan nincs köze a terrorfenyegetettség növekedéséhez, sem hazánkban sem az Európai Unió tagállamiban. A rendőrségi statisztikák szerint az erőszakos bűncselekményeket nem engedéllyel tartott lőfegyverekkel követik el. Példaként a fegyveres tragédiák évének is lehet nevezni 2016-ot, bár az Országos Rendőr-Főkapitányság adatai azt mutatják, nem emelkedett hazánkban a fegyverrel elkövetett bűncselekmények száma. Mégis folyamatosan érkeznek

¹⁷ Forrás: <https://estiujsgaz.hu/gazdasag/folyamatos-razzia-lesz-a-regenyes-hos-utca-kornyeken> (Letöltés ideje: 2019.07.23.)

a hírek illegálisan tartott fegyverekről az ezekkel elkövetett gyilkosságokról és balesetekről. A rendőrség továbbra is szervez és hajt végre engedély nélkül tartott lőfegyverekhez és lőszerhez köthető razziákat.¹⁸

A tanulmány általános megállapítása és következtetése, hogy a tiltott lőfegyverkereskedelem és birtoklás önmagában komoly problémát hordoz, és egy olyan biztonsági kockázatot jelent, amely jelentősen hozzájárul az erőszakos vagy kényszeres bűncselekmények elkövetésével okozott társadalmi bizonytalansághoz, valamint más bűncselekmények (*mint például a kábítószer-csempészet, az emberkereskedelem, valamint a terrortámadások*) elkövetéséhez.¹⁹ Ezek a biztonsági kockázatok jelentős mértékben veszélyeztetik az uniós tagállamok és az állampolgárok biztonságát. Az Európai Unióban a tiltott lőfegyverkereskedelem jellegét és mértékét nehéz felmérni a probléma rejtett természetéből adódóan. Jelentős problémákat azonosíthatunk a határokon átnyúló, tiltott lőfegyverek illegális kereskedelmének kezelésével kapcsolatban is.²⁰ Az Európai Unió tagállamai és bűnüldöző szervei a határokon átnyúló együttműködés keretében számos esetben közösen lépnek fel a tiltott lőfegyver-kereskedelem ellen, amelyeknek az egyik leghatékonyabb rendészeti módszertana a fegyverrazziák végrehajtása. A bűnfelderítési hatékonyságok azt mutatják, hogy az eltérések hatást gyakorolnak a határokon átnyúló rendőrségi és igazságügyi együttműködések eredményességére.

A tiltott lőfegyverkereskedelemnek a leküzdésére egy egységes és hatékony uniós szintű jogszabály elfogadására mutatkozik igény a tagállamok részéről. Ezzel együtt elengedhetetlen, hogy

18 2016 novemberében az ország több pontján Bonyben, Budakalászon, Budapesten, Jászberényben, Mosonmagyaróváron, Rádon, Sajókeresztúron és Vácon 12 embert állítottak elő, mert a náluk tartott házkutatásokon valószínűleg fegyverarzenált találtak. Mindannyian kapcsolatban állnak a Magyar Nemzeti Arcvonal nevű szervezettel, amelynek vezetője lőfegyverrel halálosan megsebesítette a bonyi házához érkező rendőrök egyikét, amikor az társával éppen az illegálisan tartott fegyverei után akart vizsgálgatni.

19 Spapens, A.C.M.: Trafficking in Illicit Firearms for Criminal Purposes within the European Union, *European Journal of Crime*. In: *Criminal Law and Criminal Justice*. 2007. évi, 15. szám, 359-375.

20 Philip J. Cook, Wendy Cukier, Keith Krause: The illicit firearms trade in North America. In: *Criminology and Criminal Justice*. 2009. évi, 9. szám, 265-267.

mind az Európai Unió, mind a tagállamok, mind az illetékes hatóságok hazai és uniós szinten együttműködést és párbeszédet kezdeményezzenek szakpolitikai kérdésekben pénzügyi és gazdasági elemzőkkel, valamint a lőfegyvergyártókkal és kereskedőkkel, tovább a vadásztársaságokkal, a sportlövő egyesületekkel és a szakmai kamarákkal az illegális lőfegyverkereskedelem csökkentése, valamint az illegális online fegyverkereskedelem visszaszorítása érdekében.